

VEČERNI LIST

NEODVISEN DNEVNIK * Posamezna številka 16 vinarjev.

Cene po pošti:
za celo leto K 40.—
za polleta K 20.—
za četrt leta K 10.—
za 1 mesec K 3.50
Za Ljubljano mesečno 3 K.
Uredništvo in uprava:
Kopitarjeva ulica št. 4.
Ureda. telefon št. 50.

Slovensko vseučilišče v Ljubljani.

Narodno predstavništvo sprejelo tozadevni zakonski načrt.

Belgrad, 9. julija. (Izvirno poročilo.) V narodnem predstavništvu je včeraj vložil minister prosvete zakonski načrt za ustanovitev popolnega vseučilišča v Ljubljani. Zbornični predsednik dr. Pavlovič je takoj odredil volitev odbora za zakonski predlog za univerzo v Ljubljani. V odbor so bili izvoljeni: dr. Vukčević (radikalec), dr. Lovro Pogačnik, dr. Stanišić (radikalec), Sušnik, Smodej, Grafenauer, dr. Hohnjec. Danes dopoldne je odbor imel sejo, v kateri je soglasno sprejel zakonski načrt.

V popoldanski seji narodnega predstavništva je zakonski načrt kot nujni predlog prišel na dnevni red. Poslanec Sušnik je kot referent utemeljeval potrebo slovenske univerze. Govorila sta še dr. Lončar (soc. dem.) in dr. Puc (JDS). Za zakonski načrt so nato v splošni debati glasovali vsi poslanci, razen dr. Subotića, in v prvem branju soglasno. Vsa zbornica je aplavdirala, slovenski poslanci so priredili ministru prosvete ovacije.

Revolucionarno gibanje v italijanski vojski.

Izvirno poročilo.

Trst, 11. julija. Med italijanskim vojaštvom je v ogromnih množinah širilo letaki, ki jih je izdal revolucionarni odbor mednarodnega proletariata v Milanu. Vojaštvo italijansko je vsled te silne agitacije postalo nezanesljivo in italijanskih oblast se je polastila nervoznost. Ukrenili so stroge odredbe, toda vse ne pomaga dosti, ker agitacija z letaki je vedno silnejša. Oklic letaka je naslovljen na vojake-proletarce in veli med drugim:

»S tem da zagovarja okupacijo jugoslovanskih zemelj, in s tem, da povzroča umetno nasprotstvo med dvema sosednjima narodoma, hoče ententa postaviti zagodzo med ljudstvo Jugoslavije in Italije. Toda: Ura je prišla! Ljudstvo odgovarja na vojne spletke združenega kapitalizma v Parizu z energičnim ne!

Nočemo več bratomornih vojsk! Hočemo se vrniti na svoje domove, nasititi svoje dru-

žine ter delati za bodoči blagor vsega proletarskega človeštva!

Medtem ko vaše družine, vaše matere, vaši otroci stradajo, zapravlja vaša vlada živila in narodno dedščino v krajih, o katerih ve, da jih ne more dolgo držati. Medtem ko vi, z orožjem v roki, stražite meje, ki jih nihče ne ogroža, teče v potokih dragocena kri vaših bratov v Milanu, Turinu, Rimu, Neaplju, Tarentu.

Medtem ko vi služite zvesto goljufom, slepari vlada italijansko ljudstvo s tem, da mu odreka posest zemlje, ki je njegova, da mu odreka volilno reformo, ki naj bi zagotovila ljudstvu nekaj političnih pravic!

Mar li hočete s svojim vedenjem potrditi novo vojsko, ki jo kapitalizem pripravlja v Rimu? Hočete li korakati, in tako olajšati svojim izkoriščevalcem zmago, ki se bo konečno obrnila proti vam samim?«

Mirovni posvet določa meje.

LDU Saint Germain, 11. julija. (Dun. KU) »Tempe« poroča: Vrhovni svet je v današnji seji zaslusal Tardieuja, predsednika komisije, ki ji je poverjena določitev avstrijskih mej. Ta komisija je predlagala, da se pusti Čehoslovakom najvažnejše dele onih mejnih poprav, ki so se izvršile v prid Čehom v ozemlju Gmunt (Gmünd) in Valčice (Feldsberg). Razen tega je komisija predlagala, da se z ozirom na to, ker se poveča nemško-avstrij-

ski teritorij proti Ogrskem med Dravo in jugoslovansko mejo, dovoli Čehom mostišče na južnem bregu Dornave nasproti Bratislavi. Danes popoldne bo imela sejo komisija, ki je določena za posvetovanje o bolgarskih mejah. Kakor se čuje, so meje v Dobrudži in proti Srbiji že precej natančno določene, dočim so se o mejah proti Grški in Turčiji do sedaj samo površno posvetovali in se bodo z njim sedaj natančneje pečali.

Veliki izgredi v Rimu.

LDU Trst, 11. julija. Vsled odredbe kraljevega namestnika, izzane po neredih vsled draginje, da se morajo cene za živila in druge najnujnejše življenjske potrebščine izdatno znižati, so skoro po vseh krajih Italije izginila živila s trgov. Trgovci oddajajo le zelo malo množin zahtevanih potrebščin, ribiči ne prinašajo rib na trg.

»Gazetta di Venezia« podaja v sporočilu iz Rima od 9. t. m. sledečo sliko o polo-

žaju v Rimu: Zaradi stavke tiskarjev sta izšla danes samo lista »Avanti« in »Popolo Romano«. Demonstracije so se ponovile. Splošna stavka kaže, da bo končala. Tekom dneva je vendar bilo mnogo neprijetnih epizod. Ponoči je vojaštvo bivakiralo po ulicah. Tramvajski vozovi, ki so proti osmi uri zjutraj zapustili remize, so kmalu zopet ustavili promet. Demonstranti so posebno naskočili čevljarnice in prodajalnice svinjskega mesa. Ena teh prodaj-

jalnic je bila popolnoma oplenjena. Mnogo žensk je odnašalo kupe gnjati in slanine. Vsega skupaj je bilo aretiranih preko 500 oseb. Obe delavski zbornici sta objavili letak, v katerem pozivljata delavce zopet na delo, ker se je doseglo 50odstotno znižanje cen za živila. Proglas pa ni dosegel svojega namena, ker se delavci niso vrnili na delo. Jutri pojdejo delavci zopet na delo, v stavki pa ostanejo tiskarji. Hud dogodek je zabeležiti danes zvečer na trgu »Vittorie Emanuele«, kjer so karabinjeri streljali proti demonstrantom. Dva 17letna mladeniča sta bila ustreljena. Ogorčena množica je naskočila na oddelek karabinjerjev, ki so zopet streljali. Več ljudi je bilo ranjenih. Po tem dogodku še bolj ogorčena množica je hotela linčati karabinjere. Naskočila je dva kamjona, od katerih enega je zažgala. Ogorčenost in razburjenost množice prevladuje. Karabinjeri so bili odpoklicani.

Petrov dan v Dalmaciji.

LDU Split, 10. julija. (DDU) Kraljev dan se bo proslavil v Splitu dostojanstveno in veličastno. Proslava se prične že dan prej, v petek na večer. Na Sustjepanu se bodo žgali kresovi, a godba bo igrala po mestnih ulicah ter na obali, kjer se bo žgal umetni ogenj. V soboto zjutraj bo ob 7. budnica po mestu, na kar bo godba spremila vojake na poljano kralja Petra, kjer bo vojaška slovesnost. Vojakom se bodo pridružili Sokoli, ognjegasci in zastopniki društev. Po končani službi božji na poljani sledi slovesna maša v stolni cerkvi, na kar bo sprejemal predsednik vlade poklonstva oblasti, društev in meščanstva. Popoldne bo na obali javna tombola v korist srbskim vojnim invalidom, a zvečer slavnostni koncert v gledališču, na katerem sodelujejo pevska društva »Zvonimir«, »Guslar« in splitska filharmonija.

LDU Split, 10. julija. (DDU) Občinsko upraviteljstvo je izdalo na prebivalstvo proglas, naj dostojno proslavi rojstni dan in god kralja Petra I. Proglas se začneja z besedami: Končno moremo tudi mi pri službeni obletnici svobodno izkazati svoja čustva napram kronani glavi, ki sta ji dobri genij našega naroda in njegova odločna volja poverila vladanje nad našo ujedinjeno domovino.

Wilson zadovoljen z nemško ratifikacijo.

LDU Saint Germain, 11. julija. (Dun. KU) V razgovoru z zastopniki časopisja je izjavil Wilson, da je zelo zadovoljen z nemško ratifikacijo mirovne pogodbe. Po njegovem mnenju bi morale asociirane države kakor hitro mogoče vzpostaviti trgovske zveze z Nemčijo, da ji s tem omogočijo izpolnitev prevzetih finančnih dolžnosti. Po mnenju Wilsonovem naj

ni Zedinjene države vzhodno prevzele svoj del pri obnovi Evrope, pristavil pa je, da bi se to najbolje zgodilo potom solidnega kredita, ne pa potom direktne vladne pomoči.

Nemčija za pogajanja s Poljsko.

LDU Berlin, 11. julija. (Dun. KU) Predsednik nemške mirovne delegacije Lersner je 8. t. m. poslal Clemenceauju noto, v kateri zahteva v imenu nemške vlade, da se pospeši neposredno pogajanje s polsko vlado. Namen teh pogajanj naj bi bil, zavarovati redno predajo posameznih upravnih odelkov in določiti podrobnosti glede umaknitve pruskih uradnikov, pri tem naj bi sodelovali tudi dotični pruski resorti.

Ameriška križarka na Reki.

LDU Split, 10. julija. (DDU) Danes zjutraj je odplula proti Zadru italijanska bojna ladja »Nino Bixio«, ki je bila dlje časa usidrana v tukajšnji luki. Zvečer odide na Reko več ameriška križarka »Olympia«, ki je bila več mescev usidrana v splitski luki.

Odgovor Nemški Avstriji.

LDU Saint Germain, 11. julija. (Dun. KU) Dne 9. t. m. izročen odgovor na nemško-avstrijsko noto o zvezi narodov ima nastopno besedilo: Gospod predsednik! Čast mi je predložiti Vaši ekselenciji odgovor aliranih in asociiranih držav na noto avstrijske delegacije z dne 23. junija 1919 glede zveze narodov. 1. Alirane in asociirane velesile z zadovoljenjem jemljejo v vednost, da avstrijska delegacija pritrjuje načrtu o zvezi narodov in načelom, na podlagi katerih se je zveza narodov ustanovila z dogovorom, ki se nahaja v mirovnih pogojih. Z veseljem doznajajo, da je avstrijska vlada ravnotako, kakor one same prepričana, da bo zveza narodov privedla mir v onih delih sveta, ki so bili do sedaj središča mednarodnih sporov in nesporazumljenj. 2. Alirane in asociirane države so z največjo skrbnostjo proučile prošnjo avstrijske delegacije, da bi se pripustilo Avstriji k zvezi narodov, kot prvotnega člana. Nikdar niso nameravale izločiti Avstrijo za dolgo časa iz zveze narodov. Nasprotno smatrajo za važno ynovič povdarjati, da upajo in so prepričane, da bo zveza narodov, kolikor mogoče hitro odprla vrata vsem narodom, katerim se more zaupati, da bodo izpolnjevali dolžnosti, ki jih kot člani zveze narodov prevzamejo. Pripomniti pa morajo, da je avstrijska delegacija, ko je povdarjala absolutno potrebo, da se jo zaradi varnosti njenega ozemlja, takoj pusti k zvezi narodov, porabljala argumente, ki kakor se zdi, kažejo na to, da avstrijska delegacija določbe dogovora ne ocenjuje po njihovi pravi vrednosti. Kljub temu pa priznavajo alirane in asociirane velesile vso težo prošnje avstrijske delegacije in primerno cenijo njihove dokaze, ki jih je do sedaj Avstrija s svojim postopanjem doprinesla za svojo počteno voljo. Ne vidijo vzroka, ki bi mogel Avstrijo ovirati, da ne bi zahtevala v zmislu določb prvega člana dogovora pripustitev k zvezi narodov, kakor hitro bo dana prilika, potem, ko bo mirovna pogodba ratificirana. Kakor hitro bodo prepričane, da ima Avstrija odgovorno vlado, in kakor hitro bo ta vlada pokazala, da more in hoče izpolnjevati mednarodne obveze, bodo pripravljene podpirati kandidature Avstrije za priključitev k zvezi narodov. 3. Alirane in asociirane države so skrbno proučile zanimive predloge, ki jih je stavil dr. Lamasch v prilogah A in B avstrijske note glede urejanja mednarodnih sporov in glede detajlov organizacije mednarodnega sodnega dvora, ki je nameravan. Če tudi menijo, da je takojšnja organizacija samostojnega sodnega dvora največje važnosti, pa niso smatrale za mogoče ali smotreno, sprejeti v pogodbo detajlne določbe glede ustanovitve tega sodišča. Predložile bodo priloge A in B avstrijske note svetu zveze narodov v pretes, kadar bo le-ta izdelaval načrt za samostojni sodni dvor v zmislu člena 14 mirovne

pogodbe. 4. Razen tega so alirane in asociirane države mnenja, da za sedaj ni potreben ali mogoč dostavek k pogodbi v taki obliki, kakor ga predlaga priloga C k členu 23. Povdarjati hočejo, da bo v zmislu člena 23. prosti prevoz in trgovina vseh članov zveze narodov zajamčena s pridržkom in v zmislu določb mednarodnih pogodb, ki obstojajo sedaj ali se bodo sklepale pozneje.

Nova nota Nemške Avstrije.

LDU Saint Germain, 11. julija. (Dun. KU) Nemško-avstrijska mirovna delegacija je predložila danes skupno noto, ki vsebuje deloma na podlagi dosedanjih not, deloma na podlagi novih poročil natančno formulirane protipredloge k vsem klavzulam mirovne pogodbe iz zvezi gospodarske določbe. Novi izpremi-njevalni predlogi se tičejo v prvi vrsti vprašanja o državljanstvu in o varstvu manjšin in delavcev. Glede varstva delavcev se sklicuje nota na sklepe bernske konference.

Wilsonovo posredovanje v Mehiki.

LDU Frankobrod ob Meni, 11. jul. (DKU) List »New York Times« prinaša brzojavko, po kateri namerava predsednik Wilson posredovati v Mehiki, da naredi konec okrutnostim, katerim so v tej državi izpostavljeni inozemci. Pri tem koraku Zedinjene države ne bodo nastopale samo v svojem lastnem, ampak tudi v imenu Francije in Anglije.

Prevoz Nemcev iz Amerike.

LDU Amsterdam, 10. julija. (DKU) Danes zvečer je iz Amerike dospel v Rotterdam parnik »Martha Washington« s 700 možmi, 71 ženami in 47 otroki nemške narodnosti. Parnik »Princess Matoica« pride iz Amerike v Rotterdam dne 1. julija z nadaljnjim transportom Nemcev.

Iz pokrajine.

k Sestanek abiturientov ljubljanske gimnazije iz leta 1894. se vrši v sredo 6. avgusta, oziroma že na predvečer v torek 5. avgusta t. l. na Bledu pri »Petranu«. Dobrodošli tudi abiturienti moškega učiteljskega istega leta, s katerimi smo imeli takrat skupno abiturientsko veselico v Ljubljani pri »Fr-lincu«. Za postrežbo in prenočišče je preskrbljeno.

k Dravograd. Kdaj se je začela rabiti ta spačenka nevem, tudi ne, kdo jo je skoval, ali povsod naletimo že nanjo. Poprijete so se je vse oblasti, blesti se v velikih modrih črkah na tukajšnji postaji in straži še po vseh uradnih spisih, zemljevidih, časopisih itd. Pridejali so ji še privednik Spodnji, tako da bi človek mislil, da se nahaja v Jugoslaviji najmanj še deset Dravogradov. Umevno je, da nam Nemci predbacivajo, da je to ime dobesedna prestava njihovega Drauburga in da izrabljajo to v svoje namene. V slovenščini se sestavlja samostalni le takrat s samostalnikom, kadar tvori glavno besedo v sestavljenki glagolni samostalni, n. pr. časopis, streljivo itd. Ako pa je glavna beseda ne glagolni samostalni, tedaj nima sestavljenka slovenskega značaja, in žali ubo. Takšnih neslovenskih sestavljenk imamo razen Dravograda še mnogo, n. pr. kolodvor (bolje: postaja), parobrod (bolje: parnik) itd. Nemški Drauburg bi morali prestaviti Dravski ali Dravji Grad, potem bi ime saj malo dišalo po slovenščini. Tega pa nam ni treba storiti, ker imamo za Drauburg svoje ime. Zato ne razumem, zakaj da krstimo kraje, ki imajo že pristno, domače ime s tujim ali prestavljenim. Narod imenuje ta kraj Träuberka

(Träuberka), Träberka, Drauperk (Dravberk-a). Bil sem v Träuberki (kakor: v Trstij) V neki knjigi sem tudi bral izraz Dravberg (najbrže iz Dravji(b)reg). Imen s končnico -berg, -perk oziroma -breg, -brek imamo na Slovenskem vse polno. (Primerjaj: Marenberg, Marnbreg, Marbrek, Marbek!) Najbrže je končnica -berk v tem slučaju nastala iz slov. ime-na breg. Ker Travberk leži v resnici ob bregu Drave. Mogoče bi nam znali strokovnjaki kaj več povedati o tej besedi. Gotovo pa je, da je starejše ime vasi Travberk oz. Dravberk ne pa Drauburg in da smo brez potrebe sprejeli v svoj besedni zaklad ime Dravograd. Oprijemimo se vsled tega zopet pristnega starega imena in opustimo to neslovensko sestavljenko! — Ado Gröbming.

k Pliberk. Pliberk ima zopet jugoslovansko lice. In to bolj kot kdaj poprej! Na Krakovem trgu oznanjuje velikanski mlaj jugoslovansko svobodo. V mestu in okolici je vse mirno in prebivalstvo je zadovoljno in veselo, da je jugoslovansko vojaštvo prineslo v deželo zopet red, varnost in svobodo. Mnogim se odpirajo oči. Nemški boljševiški vojaki so bili najboljši agitatorji za Jugoslavijo. V Pliberku so ropali in divjali kot povsod drugje. Narodni dom se domala izpraznil. Uničili so knjižnico in vse drugo imetje tukajšnjega izobraževalnega društva. Hiša g. gerenta Gvaca je bila popolnoma oropana. Ravnotako dekanija in kaplanija! Klobučarju Ovečaku so pokradli skoro vse blago. Trgovino Zobeč so izpraznili. Vdrli so istotako v trgovino g. Vajncerja itd. Mislimo, da so se vsi pošteni Pliberčani teh nemških odrešiteljev zadosti nagledali.

k Za zdravnik. Razpisana je služba okrožnega zdravnika za zdravstveni distrikt Loče, pol. okraj Konjice. Interesenti se opozarjajo na ta razpis v uradnem listu št. 117. Enaka služba je razpisana tudi v Oplotnici.

k Poštni promet na Koroškem. Vsled izjemnih razmer in tehničnih težkoč za nekaj časa prekinjeni celokupni poštni promet se je zopet otvoril pri naslednjih poštah uradih naše Koroške: Bela, Borovlje, Črna pri Prevaljah, Dobrlavas, Guštanj, Labod, Pliberk, Področica, Prevalje, Ruda, Sindaves, Sv. Pavel v Labodski dolini, Velikovec in Zgornje Trušnje. Pri ostalih naših poštah uradih na Koroškem, kateri poslujejo za sedaj samo za pisemsko pošto, se uvede celokupni promet, čim bodo tehnične ovire odpravljene.

k Plače zidarjev v Belgradu. V Belgradu in v Srbiji sploh silno primanjkuje delavcev. Če blaga primanjkuje, so cene visoke. Ta stara resnica se je uveljavila tudi pri rokodelcih v Belgradu. Zidar zasluži v dnini na dan 25 din. (75 K); ker je vpeljan osemurni delavnik, pride torej 1 ura dela na dobrih 9 K. Faktično pa zaslužijo dobri zidarji mnogo več. Boljši zidarji namreč ne gredo v dnino, ampak sprejemajo dela na lastno roko. Delajo po 10 do 12 ur na dan in zaslužijo veliko nad 30 din. dnevno. Podobno so plačani vsi rokodelci stavbne stroke. Zida se pa v Belgradu silno malo; o novih stavbah ni niti govora. Novo poslopje za skupščino se je pričelo zidati že pred prvo balkansko vojsko, in zidovi stoji nepokriti še vedno. Manjka delavcev, stavbni material je nepopisno drag; kakšne bi morale biti cene novim stavbam; si pa lahko izračuna približno vsakdo, če vpošteva 75 K za osemurno delo. Zato se čaka boljših časov.

k Sejmovi v Kandiji. Dne 17. t. m. se bo vršil v Kandiji mesečni sejem za govejo živino, konje, prešiče, drobnico in drugo blago. Kupei in prodajalci se vljudno vabijo. Odslej naprej bodo sejmi v Kandiji v četrtek po 15. vsakega meseca.

Iz Ljubljane.

1 Predsednik deželne vlade za Slovenijo dr. Janko Brejc je poslal na kabinetno pisarno Njegovega Veličanstva kralja Petra nastopno brzojavko: Vašega Veličanstva rojstni dan praznuje danes prvič z zanosom in radostjo celokupna Slovenija. V imenu deželne vlade za Slovenijo, njenih poverjenikov, oddelkov, uradov ter vsega prebivalstva Slovenije polagam pred Vašega Veličanstva jasni prestol izraz verne zvestobe in iskrene vdanosti z vročo željo za Vašega Veličanstva in kraljeve hiše blaginjo in dobrobit ter za prosperit, veličino in srečno bodočnost našega za vedno svobodnega troimenskega naroda. Predsednik deželne vlade za Slovenijo dr. Janko Brejc.

1 Proslava godu kralja Petra. Včeraj se je v Ljubljani v svečano obleko; hiše so bile okrašene z zastavami, posamezne hiše in balkoni so bili okrašeni z zastavicami, kraljevo podobno in lučmi. Topovi so grmeli z grada. Rakete so švigale v zrak pozno v noč in razsvetljevale v bengalični luči vso okolico. Grad, magistrat in poslopje dravske divizije so bili lepo razsvetljeni. Po mestu je korakala vojaška godba, ki jo je spremljala velikanska množica ljudi in igrala jugoslovanske himne ter druge komade. Ljudstvo je bilo navdušeno in je klicalo »živio« kralju Petru. Godba je tako obhodila vso mesto, spremljana od množice, ki je prirejala neprestano ovacije. Danes jutraj nas je zgodaj vzbudilo gromenje lopov z ljubljanskega grada, ki je naznanilo praznik našega ujedinjenja. Skozi mesto je igrala godba, svečano razpoloženje je vladalo vsepovsodi. Ob deveti uri se je vršila pravoslavna maša. Vršila se je velika vojaška parada, vojaštvo je stalo v špalirju od Mestnega doma do Starega trga. Polkovnik Vukasović je pregledal svoj polk. Ob 10. uri se je vršila služba božja v stolnici, pri kateri so prisostvovali častniki, uradniki, ter zastopniki raznih društev. Topovi so grmeli z grada neprestano, zrakoplovi so letali tik nad mestom. Godba je igrala na trgu. Tako se je izvršil praznik našega ujedinjenja res svečano in v najlepšem redu; ostal nam bo še dolgo v spominu.

1 Drugi koncert za naše invalide je v nedeljo popoldne od 4.—8. na vrtu Narodnega doma. V slučaju slabega vremena se vrši koncert v spodnjih prostorih Nar. doma. Svira gledališki orkester pod vodstvom g. prof. Jeraja. Vstopnina je 2 K za osebo. Preplačila na korist invalidom fonda se bodo hvaležno sprejemala.

1 Ljudski oder. Na splošno zahtevo se »Deborah«, ki je tako lepo uspela pri prvi uprizoritvi, ponovi po znižanih cenah v sredo dne 16. julija ob 8. uri zvečer v Ljudskem domu. Pri repizi sodeluje iz prijaznosti g. Zofija Borštnik-Zvonarjeva.

1 Gojenci (gojenke) tretjega letnika drž. učiteljskega v Ljubljani, ki žele prihodnje leto nastopiti učiteljsko službo, naj se javijo zanesljivo do 20. julija ustmeno ali pismeno pri ravnateljstvu, kjer dobe pojasnila o šesttedenskem počitniškem tečaju. Ravno tako se naj priklade tudi abiturienti gimnazij in realk, ki bi nameravali se posvetiti učiteljski službi. — Ravnateljstvo.

1 Občinski svet ljubljanski ima svojo redno javno sejo v torek dne 15. julija ob 5. uri popoldne.

1 Dr. Tuma ni umrl. Povsem zanesljive osebe, ki so došle iz Trsta, poročajo, da je vest o smrti dr. Tume neresna. Dr. Tuma je živ in zdrav. Pravijo, da tisti, kogar proglašajo za mrtvega, še dolgo živi. In to želimo dr. Tumi tudi mi.

1 Prošnja za prenočišča. Ker je število postelj, ki jih ima pripravljani odbor za sprejem srbskih maturantov na razpolago, premajhno in želimo naše srbske goste sprejeti in

pogostiti, ampak tudi kar najudobneje nastaniti, smo prisiljeni se obrniti na sl. občinstvo s prošnjo, da nam pomaga v tej sili. Kdor bi bil pripravljen odstopiti za čas gostovanja srbskih maturantov brezplačno kako sobo z eno ali več posteljami, naj blagovoli to javiti do 15. t. m. pisarni pripravljalnega odbora za sprejem belgradskih maturantov v fizikalni dvorani I. državne gimnazije.

1 Prestovoljno gasilno društvo v Spodnji Šiški vabi k vrtni veselici, ki se vrši v proslavo 30 letnega obstoja, v nedeljo dne 13. julija 1919 v prostorih hotela »Bellevue«. Sodeluje Z. J. Ž. in godba na lok. — Spored: Godba, srečolov, šaljiva pošta in prosta zabava. Začetek točno ob 3. uri popoldne. Vstopnina 1 K. Čisti dobiček je namenjen za društvene namene! Veselica se vrši ob vsakem vremenu. K obilni udeležbi vabi odbor.

Zena.

Že nekatere ženske ko občinski predstojniki. — V Odhamu v Lancashire je zavzemala mrs. Lees tudi odlično mesto v občini. Vse svoje znatno premoženje je posodila mestu, ki je znano po svojih bombaževih predilnicah. Po njenem posredovanju je bilo ustanovljeno zavetišče za dojenčke, nadalje šole, uhoznica in zavetišče za starce. Mrs. Lees je bila najbolj priljubljena oseba v mestu; kaj čuda potem, da je bila pri prvih občinskih volitvah izvoljena za župana. — V Breconu v Južnem Walesu je naposled le sedla na županski stol miss Filipina Morganova, ko so jo občani prosili in prosili, naj ona občino vodi. — V Ameriki je mesto Hunnelt, Kansas, prvo izvolilo žensko za župana. Pred nekaj leti je bila izvoljena gospa Ela Wilsonova, ki je že čelmu svetu pokazala, da je sposobna upravljaliti mestne zadeve. — Ni še dolgo tega, ko je mesto Dayton v državi Wyomingu izvolilo za župana gospo Suzano Wisslerjevo. Pred desetimi leti si je ustanovila trgovino z belim blagom in je se zdaj nje lastnica. Ko se je v letu 1912 demokratska stranka mesta Daytona posvetovala o občinskih volitvah ter iskala in izbirala za županske stolce najprimernejšo osebo, je padla izvolitev na gospo Wisslerjevo. Zadnji čas je bila v Ougonu izvoljena za svojo izvolitev zahvaliti ženskim volilcem, ali štiri petine oddanih moških glasov so docela pobili to trditve. Pod njenim županovanjem se je mesto Dayton povzdignilo do trgovskega in družabnega središča cele prerije. Za blaginjo si je izvolila žensko, druga mesta pa zavzemajo moške moči. Gospa Wisslerjeva je povedala, da vsi složno delujejo z vsem mestnim svetom ter vestno izpolnjujejo svoje stanovske dolžnosti. Zastarele svetovalce so odstranili ter dobili novih delavnih moči. Mestne ulice so tlakovane, mesto ima zdravo pitno vodo in ako bi bilo dovolj denarnih sredstev, bi se bilo še marsikaj popravilo in napravilo za županovanja gospe Wisslerjeve. Zadnji čas je bila v Ougonu izvoljena miss Clara Mansonova za župana mesta Warringtona.

Po svetu.

1 Nekaj o zlatu. Ljudje so se vedno zanimali za zlato, dasi morda še nikoli tako kot sedaj. Zato nastaja vprašanje: Kje so velike množine zlata, ki so bile nekaj v prometu? Vedno je bilo zlato med ljudmi, kam je torej izginilo? Kje so zlati novci Aleksandra in Cezarja? Kje so neizmerni zlati zakladi Darija? Za časa rimskega cesarstva je bilo v Rimu več zlata v prometu nego ga je sedaj na cellem svetu. Od te velikanske množice obdelanega zlata se je ohranil samo majhen del pod zemljo in lavo. Kam je prišlo ostalo? Gotovo je, da je v grobnicah in mavzolejih še sedaj mnogo neizkopanega zlata in da so še vedno marsikje skriti veliki zlati zakladi. Zlat denar se pa tudi hitro obrabi, ker je zlato meh-

ka kovina; če je v prometu, se počasi, neopazno kruši in ga je vedno manj. Tisto zlato, ki odpada, se izgublja kot izredno droben prah v zemljo. Zlat prah prehaja tudi v morje in se meša s peskom oceanov. Ko bi se osušila morja, bi odkrili nove zlate rudnike.

1 Naglica pri pisanju. Pisateljem se dostikrat primeri, da jim uide izpod peresa kaka nesmiselnost, ki je tudi pri popravljanju nezapazijo. Iz obširne zbirke takih budalosti naj navedemo nekaj zgledov. V nekem francoskem romanu je čitati: »Z eno roko je božala njegove črne kodre, z drugo je pa rekla...« V nekem drugem spisu je zapisano: »Bil je 70 let star, izgledal je pa, kakor da je še enkrat tako star.« Nek odlični zgodovinar je zapisal: »Dvakrat je bil težko ranjen, enkrat na nogi, enkrat pri Waterloo.« In drugič je istemu zgodovinarju ušel naslednji stavek: »Brabantski zrebec je za Belgijo ista kura, ki zlata jajca leže.«

1 Ali rabijo živali umetno orodje? Na to vprašanje odgovarja znani nemški naravoslovec na naslednji način: Najti je živali, ki se brez dvoma poslužujejo orodij. Opica razbije s kamnom oreh, vendar pa ni dosedaj pozitivno dokazano, da si opica tak kamen z drugim kamnom tako prikoji, da postane prvi kamen izboljšano orodje za odpiranje orehov. Veliki črni Arara-kakadu odpira kot kamen trde orehe na zelo umesten način s tem, da jih najprvo s svojim močnim in velikanskim kljunom nazača ter nato stre. Da mu pa kot steklo gladki oreh ne zdrzne v kljuno, ovije oreh z listom. V tem vidimo lahko primerno izboljšanje, ki se seveda ne tiče orodja samega, ki je kljun. Nadaljni slučaj se tiče naših velikih dletov, ki zabijajo v drevesa prave klinke iz kremenca, da morejo v takih razpokah na lahek način tretji trda semena. Na opazovalni postaji za ujede, takozvane antropoidne opice na Tenerifi poročajo o nekem šimpanzu, ki je s palico tolkel po bananah. Ko je bila nekoč ponudena mu palica prekratka, je potisnil drugo tanjšo palico v prvo ter si napravil na ta način daljšo palico. Stvar izgleda kot dejanje inteligence.

1 Med umetniki. Angleški slikar Roberts in kritik Campbell sta bila prijatelja. Roberts je naslikal vrsto slik, od katerih je sodil, da so višek njegove zmognosti in jih poslal v razstavo, pričakoval je navdušene pohvale kritikov. Bil je neprijetno presenečen, ko je bral namesto pohvale hudo grajo, ki je prišla izpod peresa njegovega prijatelja Campbella. Dan nato je dobil od prijatelja pismo: »Ljubi Roberts! Gotovo ste brali mojo kritiko, pa jaz upam, da ne bo motila ta malenkost najinega prijateljstva.« — Roberts odgovori: »Ljubi Campbell! Kadar vas srečam prvič, vam razbijem nos. Upam pa, da ne bo motila taka malenkost odkritosti najinega prijateljstva.«

1 Kraljevske skrbi. Ko se je poročil danski prestolonaslednik s švedsko princezino Margareto, so se odločile stockholmske dame, da ji podarijo kak dar, a niso vedele, kaj. Princezinja je dejala, da naj ji dajo v denarju, kar bi stalo darilo, in pristavila: »Ker časi so za kronane glave zelo hudil.« Željo so ji izpolnili. Najmanjši dar, ki ga je mogel dati poedinec, je bil 10.000 kron. Norveški prestolonaslednik sam pa se je izrazil: »Pripravljam se za inženerski izpit, ker me oče neprestano opominja: Ne pozabi, da je kraljevina zelo negotov poklic, pa je bolje, če se pobrigaš za kako drugo delo.«

s Muzikalni jetniški paznik in nesročni jetnik. Nek preiskovalni sodnik blizu Pariza je dobil pred par dnevi zelo ljubezno pismo od nekega jetnika, ki se mu je pritoževal, da dela družina jetniškega paznika tak šum, da ne more spati po obedu. Preiskovalni sodnik se je hotel sam prepričati o resničnosti teh besed, zato se je napotil nekega popoldneva okrog ječ. Ko je šel tako okrog se je kmalu prepričal, da ima jetnik prav. Cela paznikova družina se je zbrala okrog glasovirja, oborožena z gosli, flavti in raznimi godali ter poskušala, da pogodi neko melodijo. Ker je trpinčenje v katerikoli obliki za francoske ječe odpravljeno, preiskovalnemu sodniku ni preostajalo drugega, nego da opozori paznika, da se v predpisih ne nahaja nobena točka, ki bi se nanašala na muzikalno vzgojo jetnikov in da mu dovoli muziciranje samo ob nedeljah.

s Hudi kadilci. Knez Bismarck je o priliki omenil, da je pokadil v 50 letih 150.000 cigar, povprečno vsak dan osem. Za hudega kadilca to še ni veliko. Veliko več je pokadil veliki iznajditelj Edison. Vsak dan navadno deset cigar. Ako je bil zelo zaposlen, jih je pokadil tudi 20, da je mogel svojega duha živalnega ohraniti. Znameniti igralec Edwin Booth je imel skuto vedno cigaro v ustih. Celo med predstavo je kadil za kulisami. Ako je nastopil, je izročil cigaro služabniku v varstvo. Komaj se je vrnil z igrišča, je že zopet kadil in bil vesel, če je dobil cigaro še gorečo. Pred nekaj leti je umrl na Dunaju 73 let star mož, ki v 54 letih ni pokadil nič manj nego 628.718 cigar. Vsako leto 13.971, povprečno vsak dan po 31. Ta njegova strast do tobaka ga je stala 60.000 kron. Rekord pa je dobil Holanec van Klees, ki je umrl v starosti 81 let. Vsak teden je pokadil povprečno 10 funtov tobaka.

s Za želodčni krč. Imenitno zdravilo za to hudo bolezen je želodčna kožica divjega petelina. To je bela kožica, ki pokriva notranjost kurjega želodca, in se odere, kadar se pripravlja drob za kuhanje. Kožica se posuši, zmelje ali stolče in povzije. Za silo je dobra tudi kožica domače perutnine, najboljša pa je od divjega petelina, ki okljuje pomladni smolnato brstje brez in drugih dreves. Baron Rechbach na Goriškem je svetoval to zdravilo marsikomu, in pomagalo je, kadar so odrekle vse druge kapljice. Zato naj bi bila v vsaki hiši posušena želodčna kožica, če ne od divjega petelina pa od domače kure. Tudi čaj ali tinktura medvedove hrustice ali roginj je prav dobra pomoč za krč. Te hrustice posuši se tu in tam kak otrok, sicer jih ne mara niko, zdaj bi jih lahko nabrali in posušili ali nastavili na žganju. Tudi za jesih je dobro.

s Šale. Gospa: »Nežika, zakaj si pa zapustila svojega dimnikarja?« Nežika: »Ker je tako strašno grd, kadar se umije.« — Mož: »Nov klobuk hočeš, nov klobuk. Tristo medvedov, kje pa naj dobim denar?« Žena: »To je tvoja skrb. Jaz te nisem vzela, da bi ti dajala denarne svete!« — Učitelj: »Kaj pa vlečeš mačko za rep?« Učenec: »Saj je ne! Jaz jo le za rep držim, ona pa vleče.« — Mož: »Kaj si pa danes tako zamišljena?« Žena: »Jaz — zamišljena?« Mož: »Da, saj že dvajset sekund nisi nobene besede izpregovorila.« — Gospa: »Kaj še vedno nisi pomekla?« Služkinja: »Ali — gospa — štiri sobe...« Gospa: »Vzemi časopis in prečitaj poročilo iz Alabame. Tam je vihar v tridesetih minutah pometel 72 hiš; ti pa rabiš za štiri sobe celo popoldne.«

Aprovizacija.

a Aprovizacija južne železnice razdeljuje svojim odjemalcem sladkor za mesec julij. V enem tednu se bo tudi riž delil.

Ubežnik.

Povest.

Spansko spisal Ferman Caballero. Prevel Al. P.

(Dalje.)

Potem je list lepo zganil in ga z denarjem vred zavlil v polo papirja, zapečatil ta papir s tremi štirioglatimi oblati in napisal: »Depositum«. Potem ga je dal svoji ženi, naj ga spravi v omari, v kateri je imel skrbno shranjene domače dragocenosti — med njimi že omenjeni črni frak, kakor tudi svoje imenovanje za učitelja — in potem se je pripravil, da bi nadaljeval branje pisma; tedaj so pa nenadoma zaslišali na stopnicah korake — in ko so vsi trije hoteli v predstobo, so v svoje veliko začudenje zagledali francoskega polkovnika, tamošnjega poveljnika, z nekaj vojakov in tolmačem.

Polkovnik je pri stopnicah ostavil stražo in potem glasno rekel:

»Monsieur Joseph Mentor, maitre d'école?«

Ne bom popisoval velikega strahu — čitatelj si ga lahko predstavlja sam — ki se je polastil teh dobrih ljudi, ki so preživeli svoje mirno življenje v gradu, ležečem v tem živahnem mestu kot kamenit grob, tako pozabljen, okamenel, odtujen in nedostopen za vrvenje sveta in hrup življenja, kot pečina sredi bučnega morja in divjajočih valov, ki je nikdar ne morejo premakniti z njenega mesta.

»Ali vam nisem vedno pravil, da nas bo ta fant spravil še v veliko nesrečo!« je ves prepaden vzkliknil Don José. »To je ravno tako, kakor bi ubežal Herodu in padel v kremplje Pilatu! Naj se zgodi volja Gospodova!... Najpokornejši služabnik.« je pristavil, ko je stopil pred polkovnika, in napravil tako smešen poklon, kot ga še ni videlo človeško oko.

»Vi imate skritega tukaj pobeglega ujetnika,« je rekel polkovnik.

Don José je odgovoril:

»Milostljivi gospod, res je, da je prišel sem neki subjekt, ki ga pa nisem poznal, kar dokazuje že to, da je prišel po noči skozi okno, in sicer ne da bi me prej vprašal za dovoljenje. Fant je iskal skrivališča in jaz sem mu ga dal; toda jaz mislim, da ni prepovedano pomagati nesrečnim ljudem, ne po božjih ne po človeških postavah. Torej tukaj v hiši je bil; a sedaj ga ni več.«

Polkovnik je ukazal preiskati grad, a našli niso nikogar.

»Podpirali ste ga pri njegovem begu,« je nadaljeval polkovnik. »Torej ste njegov sokrivec.«

»Sokrivec? Kako to?« je vprašal Don José.

»Podpirali ste ga pri njegovih načrtih; bil je ogleduh.«

»Ni mogoče, milostljivi gospod! Ni mogoče! Nikomur ni pisal in tudi videl ni nobenega človeka.«

»Vsekakor je moral imeti zveze s kakim človekom in njegov prijatelj ga je obvestil, da so ga snoči spoznali, in mu je pomagal pobegniti.«

»O tem mi ni nič znanega.«

»A vi vendar veste, kdo je ta prijatelj.«

Don José je nekaj časa molčal in strah in resničnost sta bojevala v njegovem srcu hud boj; potem je odgovoril:

»Poznam ga, a kakor gotovo sem pošten mož, le na videz.«

»Kdo je?« je vprašal polkovnik.

Don José je pokazal s prstom okoli vratu in odločno odgovoril:

»Tega pa ne povem, če bi tudi izgubil tega-le.«

Žena in sestra sta vsi prestrašeni skočili

k njemu, kot bi videli to ljubljeno glavo v resnični nevarnosti.

»Oh, le soti!« je vzkliknil polkovnik.

»Kaj pravi?« je vprašala sestra.

»Pravi, le stoj!«, ker najbrže misli, da hočem ubežati,« je odgovoril njen brat. »Ne, milostljivi gospod,« je z rastočo odločnostjo nadaljeval; »ne mislim ubežati. Tukaj sem: Vi ste nož in jaz sem meso; napravite kar hočete s tem nesrečnikom, ki ni še nikdar v svojem življenju imel opraviti s sodiščem. A da bi po moji krivdi kdo drugi padel v nesrečo — da bi José Mentor katerega ovadil... ne, tega pa ne! — In če bi mu zapovedal sam kralj, ki ga naj ohrani dobri Bog!«

»Potem vas bomo pa zaprili!« je rekel polkovnik, hoteč ga ostrašiti.

»Le!« je z obupnim mirom vzkliknil Don José in junaško iztegnil roko proti stopnicam. Žena in sestra sta se mu bridko jokajoči vrgli okoli vratu.

»Ali vam je izročil mogoče kake listine?« je vprašal polkovnik.

»Ne.«

»Preiščite moža,« je ukazal polkovnik.

Povelje so izpolnili takoj in našli v žepu Leopoldovo pismo, kamor ga je bil vtaknil Don José.

»Ali vidite?« je rekel polkovnik, »to pismo je naslovljeno na vas, in je najbrže od človeka, ki ga iščemo.«

»Res je,« je pritrdil Don José.

»Torej ste lagali.«

»Jaz lagati?« je razžaljen vzkliknil Don José. »Ne, milostljivi gospod, jaz nikdar ne lažem. To pismo je moja lastnina, je meni pisano, in tudi ni listina onega, ki ga iščete; tudi nikak depositum ni. Ali me razume vaša milost?«

Komaj je pričel polkovnik brati pismo, in že se je vkljub svojemu resnemu opravilu kot sodnik pričel glasno smejati — in tragedija se je izpremenila v komedijo.

To pismo je bilo tako jasen dokaz Don Joséjeve nedolžnosti, slikalo je položaj tako plastično, da ga je polkovnik, ko mu je dal pismo nazaj, prosil celo za oprostitev; potem je pozdravil in odšel.

Don José pa je prijel ženo za eno in sestro za drugo roko in jih vlekel s seboj v sobo.

»Ali ste razumele?« je vprašal kolikor mogoče veselo in živahno.

Žena in sestra sta ga začudeno pogledali in odgovorili:

»Ne. Kaj pa je?«

»To je,« je navdušeno odgovoril Don José, »to je, da je ta Don Leopoldo najboljši človek na svetu; previden vkljub svoji mladosti; poštenjak, dober prijatelj, pameten človek plemenitega srca,« je navdušeno nadaljeval in se tolkel po prsih. »To pismo, to pismo!« je ponavljal, trkajoč s kazalcem po papirju, »to pismo, ki smo ga smatrali za razžaljenje — to pismo nas je rešilo. In ker je slutil in vedel, da se bo stvar tako zasukala, ga je napisal — in samo iz tega razloga. Ali ni to jasno kot beli dan?«

»Res je! Res je!« sta veselo presenečeni vzkliknili ženski.

(Dalje.)

izdajatelj konsorcijski »Večernega lista«.

Odgovorni urednik Viktor Cencč.

Tiska Južnoslovanska tiskarna v Ljubljani.